

DOKTĒRIS

DŽERVIENĒ TEKLĒ

Mēknienē Mēkasē goliejē lēguonēnie jau benē dvē nedielēs. Pagoldē anon diel plautiu oždegēma. Lēga bova ožlēsta, tad gīdītēis teka ēlgā. Bet jug pati bova kalta. Kuosiejē sosērēisdama nu pat balonē pradiuos. Ka jau golētē dusolīs pradiejē smaugtē, nabēškēntosi nuvažiava i miesta pas daktarus. Gava pēpēru nu anūm, kuo tēp ēlgā laukē. Nieka anēms naaiškēna, nateisēnuos. Pati sopront, kad dornā elgies. Bet jug bova pavasaris, gražos, onkštībs. Daržē žemelē jau apšēlosi, darbūm pri anuos tēik ēr tēik. Kolkuoza fermuo, kor ana dērba mēlžiejē, karvēs pradiejē veršioutēis vēina puo kētuos. Kam ton rūpesni patēkiesi? Aiško, ir zovuotekniks, alē vakarās omžēnā gērts, je nakti karvē sosērgs – napsēsšauksi... Rēk patē bodietē teisēna savi Mēkasē, goliedama ba darba par dēinas, klausīdamuos palatas kaimīnku plepiejēma, laukdama, kad grētiau atētom ta laiminga dēina, kumet anuos kuosolīs nabipjaus. Mēslējē aple nomus, aple darbus, kāp vīrā ba anuos vertas, kāp doktērims sekas...

Nomā stuoviejē sava vēituo. Atsēkielēs baveik so saulē Vaitīs Stanisluovs, Mēkasēs bruolis, ēšējē prasēviedintē, pagadas paveizietē ēr, atsēsiedēs ont suolēlē truobuos pasēinie, parūkītē „ont toštīuos”. Prisēmēnē sesēri, katra anon lioub bartē diel tuokē svēkatas gadēnēma. Bet anam tuo reikiejē, kad nuvarītom šalēn liūdnas mēslēs. Jau par posē omžiaus parsēvertē, vo sava nomūm nator, gīven so sesērē omžēnatēlsi tievūm truobuo ligo kuoks īnomis. Ēr gīvens tēp lig omžiaus gala, mēslējē, veiziedams i pražidosē vuobēli šalēp truobuos. Ak, kuoki graži pavasarē pradē: šēlta, palīn tēik, kēik rēk. Suodnos žēidās apsēpīlēs. Kad tik šalnūm nabūtom, vuobolūm vēsīms ožteks. Tēik daug gražoma šiuo žemie... Ēr diel tuo dar liūdniau ont šērdēis, kad tuoks navīkēs anuo patēis gīvenēms. Ni nomūm, ni vākūm... Vo jug ir žanuots, pati lig šiuol gīva tabier – tik nagīven anoudo kap vēsē žmuonis. Ēr nieka dieltuo

naapkaltinsi, tik pats savi... Je dabar reikietom pasakītē dielkuo žanējuos so Balvuočiaus Marē, nagalietom duorā paaiškintē. No, sau nier kuo maloutē – galletom. Būdams truobelninka sūnos, žemē sosēgundē. Vo pri tuos žemēs dar ēr merga – stombi, dēkta ēr ēš puovīzas nabjauri. Matē, kad pēlna truoba dar augontiū anuos sesērūm ēr bruolis, lepšis paskotēnis, slinks pri darba, bet tuo najiemē i galva. Pats Stanisluovs darba nabējuojē, tik nagaliejē apsēkēstē omžēnūm barniu ēr nasotarēmu naujuo šeimīnuo.... Anam, ēš laukūm nu darbūm grīzosem, kartās ni valgītē nieks nalioub pasiūluotē. Bet baisiausē bova lerna nu rīta lig vakara diel mēnkniekiu kuožna dēina tūs nomūs. Anūs nabova ni tvarkuos, ni pariedka. Kēntiejē dvejus metus, dērbdams kap somdīts vaikis, nikuokiūm teisiu natoriedams. Vēsē tuo šeimīnuo anon ož somdēni ēr talaiķē. Tarp anūm ēr anuo Marē, so katro lig šiuol ni vēina vāka nasosēlaukē... Tad kažkorēn dēina nabēškēntēs ēšējē ēš tūm nomūm pas mama, gīvenontē tuo patiuo suoduo, ēr pas Balvuočius nabgrīža.

Liūdnas Stanisluova mintis nutraukē j kēima īsokosi kaimīna doktie.

– Laba rīta, diedē. Bovau paštē. Paštēnikē prasē pasakītē, jug skombēna ēš lēguonēnēs, kad nuvažioutomēt Valēs aplonkītē. Ana dabar tēn esonti.

Vīrēška kap šalto vondēnio parlējē:

– Vo kas atsētēka, ar napasakē? Rasiēt i kuokē avarējē papoulē?
– Ne, daugiau nieka mon napasakē, tik lēipē pas tamstas ožētē ēr praneštē.

Ēr atsēsveikēnosī mergelē nuskobiejē sava kelēs.

Valē bova jaunēsniuojē anuo sesērēis Mēkasēs doktie. Ēr kas anā galiejē nutēktē? Jug šeštadēinie bova parvažiovosi i nomus, vo sekmadēinie ēšvažiava dēinēnio autuobuso atgal i miesta. Svēkato naskundies... Sosērūpēnēs nuējē ēiškuotē Valēs tieva Juona, kad pasakītom ton keista naujina.

Lēguonēnie dēina slinka īprasto vago. Mēkasē nusēdīvējē, kad puo pēitu i palata atējē Juons. Atnešē lauktoviu do ēšvėrtus

(Nukelta i 64 p.)

Mukienēs Danulēs portēgrāpējē

Žemaitė. Mukienės Danutės portregrapėjė

(Atkelta iš 63 p.)

kiaušius, krautovie nupėrkta bondeli ę̄r limuonada botelka.

– Geriau būtomi nomėi šviežė pėina i botelka pripilėš, – prikėša pati sava Juonou ę̄r tujau pat pasėgailiejė, pamatosi, kuoks ons sosėrūpėnėš ę̄r somėšėš.

– Rėks tau, Mėkasėlė, nomėi ę̄š lėguonėnėš prašitėis... Žėnuomās, je idėktousi. Matā, Valė lėguonėnie... Mergelės sosėlaukė, – pratarė Juons pašnėbžduoms, kad palatas muotrėškas nagėrdietom.

– Še tau dabar... – vuos sosėlaikė našūkteliejosi Mėkasė ę̄r pajota, kap pradiejė kaistė nu lėguos ikrėtėn anuos žondā: ę̄š palėngvo, ę̄š palėngvo, vo kou tuoliau, tou stėpriu. Sunkė ana bova tou navina iš karta prijimtė. „No kuo čė dabar? – šmiesteliejė galvuo. – Jug žėnuojau, kad tėp tories būtė...“

– Ar vėskas gerā? Juk dar laiks naatėjė...

– No, kad ne, – atvuožė vīrs. – Daktarė sakė, kad patio laiko. Sekmadėinie autuobuso i miesta ę̄švažiava, vakarė i lėguonėnė nuvėjė, vo aple dvilėkta naktėis ę̄r atsėrada. Saka, kad mergelė svėka ę̄r kad abėdvėm vėskas gerā.

– Kas saka?

– Nogi lėguonėnie. Akušerė a daktarė. Aš jug bovau tėn nuėjės, bet anūm paveizietė monėš nailėda.

Po tuo pašnekesė so vīro Mėknienė aiškos bova tik vėins dalīks – rėks daktarės prašitėis i nomus. Vakar atėjosi pati sakė, kad ož dėינוos kėtuos anon ę̄šlės, svėkata jau tīr žīmė pageriejosi. Je išvažiuos dėino ankstiau, bluogiau nabus. Čė ramībės vės tėik natoriesem nu bjauriūm mėsliau ju neatsėginsi. Vo nomėi nuors ašaruoms valė galies doutė ę̄r ę̄šsėšnekietė so nomėškės galies.

Ę̄r tėp Mėkasė atsėdūrė nomūs. Kap vėsumet, kumet vīrā lėikt ę̄lgam vėinė, tvarkuos truobuo – ni ož kapeikā. Bet muotrėška natorieje sīluos ožsėjimtė tvarkīmo. Nustūmosi i kertė ont soulo somestus vīru drabužius, siediejė, veiziedama tī senė baplautas grindis ę̄r vės galvuojė, galvuojė...

Žėnė, nab tėi laikā, kad kon nuors nustebintom naujina, ka merga vāka sosėlaukė. Ar mažā dabar tuokiūm? Ni ana pėrma, ni paskotėnė... Bet juk ana na kuoki tėn svetėma, ę̄š katruos, rasiet, dar ę̄r pati pasėšaipītom, ę̄r i galva najimtom. Na svetėma jug, vo anuos Valiūnėlė, anuos gražuolė, pati mieliausė ę̄š vėsūm pasaulė doktėrūm, lėpšni, linksma, šuokiejė, dainėninkė... Ak, tėp... Tik ne darbėninkė, ne... Kas teisībė, tas teisībė... Pati, kap muotina, tėkriausė kalta tīr – nalėnkė pri darba. Vės lioub pagalvuos: „Lai pagīven, anuos dėinas dabar, jug dar ni devīniuolėkas nator...“

Vo pasėruoda, kad anuos doktėrelė malava... Malava vėsor ę̄r vėsumet patė bjauriausė mado, malava ę̄r anā, ę̄r tievou ę̄r tam vaikiuo ę̄š miesta, so katrou jau ę̄r metrėkacėjė bova ožvesta. Jug bėrželė mienesie ę̄r veselė sotarta bova... Nabapsėžanins dabar... Kuoks vīrs gal duovėnuotė tuokė malagistė? Nuors dėdėlė bova pri Valės prilėpės... Bet tėp nabūtom, je būtom žėnuojės, kad ana nab vėina. Palauk, palauk, kumet čė anoudo draugautė pradiejė? Jug tik vasarė mienesie. Dabar gegožė, bėrzielis, lėpa, rogpjūtis... – skai-

Bagduona Stepuona portregrapėjė

čiava ont pērštu muotrēška... Tatā, vaikielis tik rogpjūtie tagaliejē atserastē... Rēk atsēmintē, so kou Valē dar vedžiuojuos. No, so Žadeikē Vinco.... No, so Mēkolskē Stasio vēs i Klaipieda lioub lakstītē.... Vo rasiet ēr tēn kas nuors anuos lioub lauktē? ...Tpiu, kon aš če dabar, – atsēdoksiejē. Kāp aš galio?!.. Kāp aš galio tēp mēslītē aple sava tēkra vāka?... Ar ana paskotēnē kuoki ēš miesta pavartēs...

Ēr karštas ašaras rēitiejē par sonīkosi nu lēguos muotinas veida. Tīkē, ba garsa...

– Ak, rēk imtēis darba. Nuors potras kuokiuos vīrams ēšvērtē.

Reikiejē prisēverstē, kad atsēstuotom, atsēneštom vērbūm ēš medēninčēs, bolviu ēš sklepa. Paveiziejē i viedra ont soulalē – gerā dar, kad vondēns ētē narēk.. Bet ēr bolvēs skosdama, ēr aplink koknē topēniedama nagaliejē atskratītē prisēmēnēmu.

Šētā ana pati Kartēnas bažninčiuo so balto soknē, so valiuono stuov pri altuoriaus Jūzopou ēr dešēnies. Ož nogaras vainēgsegē ēr dar kelēs jaunūm puoras. Ont varguonu vēsos būrīs kuoristu gražē trauk gēismēs – lietovēškas ēr luotīnēškas. Tatā varguonēninks vēsus sokvēitē anuos garbē, jug kelis metus bažninčēs kuorē gēiduojē ēr bova pagērta terp gēismēninku. Ēš anuos tatā, ēš anuos ēr paveldiejē Valē graži balsa... Bet jug toukart aple vākūm atsēradēma ni mēslēs nabova. Jūzops bova pērmāsis anuos pažints vīrs, katros džiaugies gavēs ož patē tuokē slauna suoduos pana. Nusēvēžē puo veselēs jaunōjē Mēkasē i sava tievūm nomus... Teisingiau pasakios, nuplōkdē, dieltuo, kad anuo tievēškē bova kētuo posie Mēnējēs.. Bet tapragīvena anoudu laimingā tik dvejus metus. Sosēlaukē doktērelēs, pakrēkštējē Elēno Uono. Ēr būtom augēnēn, je nabūtom atsētēkosi bieda...

Bova puokarē laiks, mēškā ēr krūmalē pēlnē naspruogosiu granatu, šuovēniūm, patranku sviedēniūm. Jaunēms vīrams nēižiejē nagā anus arditē, ēš paraka ēr kētūm sruogmēnūm bombelēs dērbtē ēr so anuoms žovis opie muštē. I konservu diežēlē lioub prigrondītē tuolē, ont tuo ožpeltē paraka, vēdorie ikēštē granatas kapsoli so patiūm padērbto knato ēš siūlu, šniūrelē a dar kažkuo, vēršo aplēpdītē muolio, paskiau ton dagti oždegtē ēr mestē i opēs dobori, kor stombēs žovis laikuos. Aplūšintās žovis tujau lioub pradietē kēltē i vēršo, vo vīrā, siediedamē valtīs, gaudītē anas graibštās, krežēs, krītiem, vo kartās ēr ronkuoms.

Naēškēntē ēr anuos Jūzops, laimēs napamiegēnēs. Na vēina karta tēp šeimīnā žovēis prigaudē. Bet kažkatros karts bova paskotēnis. Stuooviejē valtīe rūkīdams puopieruosa, ronkuo priš nuosi laikīdams bombelē su knato. Bareikiejē tik prikēštē anon pri degontē puopieruosa, kad isērosēntom, ēr grētā svēistē i vondēni. Tik vīrs nabsospiejē – ožtaisos spruoga ronkuo, nobluokšdams Jūzopa ēš valtēs. Ēš opēs baēštraukē tik nagīva, somaituota kūna. Tēp Mēkasē palēka jauno našlē so dokterē ont ronku. Rasi kuokius metus dar gīvena so oušvēs, bet jota, kad nier ana rēkalinga tūs nomūs, tad, sosēgluobosi sava nadēdēli kraitī, so doktērelē kliebie, parsēkraustē i muotinelēs truobalē, koriuo ta gīvena so sūno Stanisluoovo, žanuoto gīvnašlio, parbiegosio nu sava patiuos atgal i mamās truoba, dieltuo, kad nikāp nagaliejē sotartē so skaitlīngo sava oušviu šeimīno, ēr so sava patē, so katro par kelis bēndra gīvenēma metus ni vēina vāka nasosēlaukē.

Naujuojē valdē varē kaimietius i kolkuozus, anūm gīvuolius – i toštūs stombiūju ūkēninku, ēžvežtūm i Sēbēra ar ēš sava nomūm slaptā ēšbiegosiu, tvartus. Tūs gīvuolius kažkam reikiejē šertē, karvēs mēlžtē, tad pērmēninks paskērstē suoduo lēkosius virēškus ēr muotrēškas dērbtē tūsē tvartūs. Tēp Mēkasē so bruolio Stanisluo-

Švēntie. Mukienēs Danutēs portēgrapējē

vo patapa gīvuolēninkīstēs darbotuojojēs ēlgēms metams. Mažoujē Elēnelē lioub priveizietē anuos mama, katruos navarē i darba diel senatvēs.

Benē ketvērtūs našlīstēs metūs suoduo pasēruodē Juons. Palēsts ēš armējēs, apsēgīvena pas sava gēmēnaitius ēr atējē pas kolkuoza pērmēninka darba ēiškuotē. „Kon muoki dērbtē? Rasiet šoperio galietomi būtē?“ Bet Juons so mašinuoms gīvenēmē nabova rekālūm toriejēs – kariūmenie piestēninko tarnava. Tād paaiškēna pērmēninkou, kad nateka tou ožsējimtē, armējuo ēšmuoka tiktā šaudītē. Vo pas tievus dērba vēsus žemēs darbus. Tumet pērmēninks irasē vaiki i pērmōjē laukēninkīstēs brēgada. Tēn Mēkasē so anou ēr sosētēka.

Jaunoujē našlie aple vīrus tās metās nagalvuojē. Gīvena tīkē so mamalē ēr bruolio mažuo truobelie, statītuo dar priš Pērmōji kara. Bruolis bova vēdotēnē omžiaus svēks vīrs, galiejē nudērbtē vēsus virēškus darbus anūm šēsēsdešimtēis aru sklīpelie, katron gava pagal valdiuos pariedīma kuožna kolkuozninku šeiama. Galiejē pasēsietē bolviu, užsēvestē darža, pri nomūm augintē vēina kēta vuobēli ar krūmali ouguoms, laikītē parša, kelēs vēstas... Ni rigiūm, ni kvēitiūm, ni kētūm grūdūm sietē nalēda. Karvēs dar naīsētēikē, Mēkasē ēš kolkuoza karvidēs vakarās lioub parneštē dēdēlē pēina

(Nukelta i 66 p.)

Žemaitėje. Mukienės Danutės portėgrapėjė

(Atkelta iš 65 p.)

botelka, būk tatā mažājė Elitė, alė ožteka vėsėms. Dounelė reikiejė pėrktė, vo pėningā ni vėinam nabėriėjė, rasiet tik patem kolkuoza pėrmėninkou ar brėgadierems. Alė suoduos žnuonis kažkāp verties, ēš bada ni vėins nanumėrė. Nažanuotu vīru suoduo nabova, vo i jaunūju soeigas Mėkasė navākštioje, nuors bova daili, linksma, šneki ēr dainiuotė muokiejė. Rasiet dieltuo ēr krėta ana i aki kareiviu Juonou par vasaras darbimėti, kumet atėlsė valondeliems sosuojėn i būri suoduos vīrā ēr muotrėškas lioub dainės trauktė. Vākštioje aplinkou muotrėškūju būri, spuoksoudams, kap katėns i dešras, bet kibintė nadržsa. Tik rodėni, kumet so talko brėgaduo boruokus ruovė, veiziedams, kāp Mėkasė atbokosio peilio zolėn batvėniu lapus, priėjės pasiūluojė: „Ar nanuorietomi, kad peili pagaloustiuo? Matau, kad sunkė pjauni...“

Nu tuo ēr prasėdiejė anūm draugistė, ožsėtėsosi vėsa žėima. Juons atnėšė i mamalės truoba pagalousta peili, pasiediejė, pašnekiejė so Stanisluovo ēr muotinelė. Kažkorin karta atnėšė Elitė kelis saldinius ba puopieriaus, bombomkiems vadėnamu. Vo artiejėnt pavasariou ēr pasėpėrša. ēr viel stuoviejė Mėkasė Kartėnas bažninčiuo, tik šin karta ba puorū ož nogaras, ba varguonu ēr gėismiuūm, tik so bruolio ēr posseserė kap liudėninkās... Puo metu gėmė Valiūnė.

Basėdarboujint pri koknės, ož longa šmiesteliejė pažīstama koskelė, pasėgėrda brozdesis premėnātie. Elėna... Anuos tik ēr batrūka! Mėkasė dabar labiausė nuorietom būtė vėina, sosėgaudītė sava minties, nusprėstė, kāp tuoliau reikies gīventė, kāp so grīzosė Valiūnė rokoutėis... Kažėn, ar Elėna žėna? ēr kon anā sakīs, kumet

sožėnuos? Sakītė kažkuo napasakīs, bet kon mėslīs? „No, ēr kas mon tor rūpietė dabar? Kuožnam īr valė galvuotė, kon ons nuor“.

Vo Elėna jau vierė truobuos doris. Žėnuomās, na vėina atėjė, bet atvažiava, abėdvė mergātės i vaikėška vežėmieli sosėkuovosi. Par slėnksti rėtuos dvėmetė Danuta, vo Laimutė muotina nešies kliebie.

– Svėka, mama, – pratarė, bočiuodama muotinā i žonda, ēr žvalgies, kor če pagoldios pėnkiūm mienesi Laima.

– Nešk i gerōjė truoba ont mona luovas, – patarė muotina.

Veiziedama i doktėri, muotrėška mėslėjė: „Matyt, dar nažėna, kad tuoki rami. Bet kas anon gal soprastė? Nu pat vaikīstės bova tiki, ligo medėnė. Kad ēr dabar – golda kūdėki ont luovas, taisa vīstėklus, ēiška toška“.

– Ta ar žėnā, kad mūsa Valė... – pradiejė šneka muotina.

Elėna atsėtėisė, bet akiūm napakielė.

– Žėnau. Pakeliou bovau sotėkosi Kelmelienė, pasakuojė...

ēr tik dabar tapakielė akis i muotina. Vo ta jau ašaruom ap-sėptilos, akis paraudosės, ožbrinkosės, nuors ēr napraradosės sava žīdruos spalvuos.

– Nalėik ašaru, mama, kon če dabar bapakėisi...

„Ak, nalėik ašaru... Lėngvo pasakitė... Būtomi doktie kap doktie, priėtomi, apkabintomi, rasiet lengviau pasėdarītom.. Vo dabar – „nalėik ašaru“. Kuo gera, mėslėji – tēp tau ēr rėk, nabūtomi lepėnosi, nabūtomi valės davosi, nabūtom tuo atsėtėkėn. Vo Kelmelienė jau žėna... ēr ēš kor? Je jau ta pliuotkėninkė žėna, natroks vėsos sviets sožėnuotė...“ – sokuos ēr vėrė Mėkasės galvuo vėsuokės mėslės.

Tou tarpo Elėna ožstalie ont soula pasvadėna Danuta, atpjuovė rėikelė nu dounas kepalioka ēr īdvė mažājė i ronkelė.

– Sieskės, mama, jug dar po lėguonėnės nesi atsėgavosi. Aš tou tarpo grindis ēšplausio.

ēr nuėjė pri šolėnės vondėns parnėstė. Sosėiškuojosi prasta viedra ēr skorli so ražo, ožsėjiemė darbo. Muotina, matīdama, kap skanė mažuojė kremt sausa douna, sosėgieda... Kuo ana pati draskuos, kuo bliau kap avės? Ligo Elėnā na muotina būtom, ligo na buobotė anuos doktėrimš? Nuėjosi i kamara atnėšė ozbuonieli so pėino, pripilė i kriūzieli, gėrdė mažōjė Danuta po kuožna dounas kōsnelė. Tas paprasts ožsėjiemėms apramėna, kažkor nuplokdė ašaras. Veiziejė i Elėna, sosėlėnkosė pri darba, tā ražo grindis brūžėnontė, tā skorli grėžontė tēis viedro, tā grindis sloustantė... Apsėdžiaugė, kad naėšriekė garsė sava bjauriūm mėsliu. Jug mata, kuoki sovargosi ēr sonikosi anuos pėrmuojė doktie. Solisosi, sodžiūvosi ēš veida – anamė tik akis ēr nuosės balėkėn. Bet ēr goustė anuos muotina nanuor – žėna, kad nu pėrma žuodė doktie pratrūks ašaruoms. Ana vėsumet pas mamā atėjosi pol i ašaras. Diel savės, diel skorda, diel vargana givėnėma, katramė nikuokiuos pruošvaistės namatītė. Vo šin karta rasiet muotinas gailiedama... ēr viel junt, kāp kėlst gaudolīs, veizont i mažōjė Danuta, tēp skanė kremtontė sausa douna...

Doktie pabėngė darba, ēšnėšė laukon porvėna vondėni. Muotina noėjė pri koknės vėrala pamaišītė, ibierė i katėlāti smolkiūm kroupu. Atsėnėsosi ēš kamaras brīzieli lašėnātiu, papjaustė, sobierė kresnas i petelnė, paspėrgėna ont ognėis. I vėrala sopėls vėliau, vīrams ont pėitu parėjos...

Geruojie truobuo pradiejė knėrktė Laimutė. Mėkasė pajiemė anon ont ronku ēr sovīstė mergelė... Jau paaugosi, senuokā bamatīta. Akātės tomsė pėlkas, dėdėlės, kap omžėnatėlsi Jūzopa. ēš anuo ēr

Elēna akis paveldijē. Ēr veido īr panaši i tieva gēmēnē, katra dēdēlio gruožio nagarsiejē. Tad ē vīra gava naēšvaizdi, maža augoma, ož savi geruokā vīriesni. No, diel tuo gīventē galietom, je ons nabūtom tuoks slinkis. Gīvena so muotino mēnkuo truobalie vēdorie pošīna. Ni tēn darža pri nomūm, ni suodnelē... Nuējē Elēna i ton mēška dieltuo, kad rinktēis natoriejē ēš kuo. Bova biedna, naēšvaizdi, nagabi, vuos na vuos pradēnē muokīkla bēngosi. Toriejē tik tvērtas ronkas ēr gelžēnē kontrībē pri darba...

– No, sieskēs, pasakuok, kāp gīvenat, jug senē bematiau, – ēštarē, atēdoudama doktērēi mažōjē. – A bolvēs jau pasiejuot? Ar Danutelē napasēzgeda buobotēs, ka parsēvēžē? Vo mažoujē ar dar pati maitēni? (Mat, kuol goliejē lēguonēnie diel mažuosēs, Danuta bova palēkta pas mama. Elēna napatēkiejē anuos vīrou ēr oušvienē.) Doktie atsakēnie i klausēmus trumpā. Vo jug nuorietom priētē, pri-siestē šalēp muotinas, apkabintē, pagluostītē, tik kažkāp nadržēt. Napriprata ana būtē gluostuoma ēr glamuoniejema ni vaikīstie, ni paaugosi. Teisībē, nagalietom sakītē, kad patievīs anā bova nagers. Bova tuoks pat, kap ēr vēsēms. Geriausē Elēna sotarē so diedē Stanisluovo: tas lioub anon ont kieliu pasēsavadins, kuokē dainē padainiuos, pavasarēs švēlpi išsoks ēš glousnē šakuos, i laukus nusēves kvietku pasēsskabītē... Ožgēmos Valiūnē, mama daugiausē rūpēnuos ēr milieje dēdēlē anō. Pradiuo, mosiet, dieltuo, kad bova pati mažoujē nomūs, vieliau, kad auga meili, daili. Dar vieliau, ka vēsus ipratēna pēldītē kuožna anuos ožgaida... Vo kas bova ana, Elēna? Darbēninkē nomūs, katron gali vēsor pasiūstē, bi kuoki darba prisakītē, apēbartē, je kam nuors naitēka, prikaišiuotē, kad īr nameili, ligo medēnē... Bova laiks, kumet mergātē lioub kor užsēlindosi paašaruotē, bet nikumet nagingējuos, nikou naskundies. Dabar pati nabgalietom pasakītē, kumet diel tuokē nomēškiu elgesē nustuojē griaudintēis, nabjimtē nieka i galva. Ruoduos senē, senē... Rasiēt dieltuo ēr ož Stapuona ēšējē i vargana anuo truoba, kad galietom būtē savaronkēška. Vo pasēruodē, kad tas tik šnekietē tamuokiejē aple graži ēr gera anoudoms gīvenēma, bet ni pēršta napajodēna, kad ons tuoks būtom. Bet ton Elēna tasoprata, pagīvenosi gera posmeti tuo sokriposiuo, vēsūm vieju parpotamuo truobalie vēdorie mēška, tuokiuo mēnkuo, kad ni vēnuo suoduo aplinkou jaunuoji muotrēška panašiuos nabova matiosi. Bet bova vasara, šēlta. Pošis žaliava. Stapuona mama ougava ēr grībava pošīnē. Vīrs zoikiu so kēlpuoms lioub prigaudītē, ont dounas bakana šēik tēik ožsēdērbtē pas eigoli. No ēr kas – šnekiejuos vakarās sogolēn, jug jaunē, svēkē, dērbis abodo, pasēstatis, kap ēr kētē pasēstata.... Sētā ēr mama so patievio jau žad bodavutēis.

Bet kāp bus ēš tēkrūju, Elēna soprata par vielā. Pasēdarē anā aiško, kad tēp gīventē tagal tik dēdēlē apsēlēdē ēr slinkē žmuonis. Ēr kāp anā ta mēsīs naatējē i galva, kumet pērma karta apsēlonkē tūs nomūs? Dorna bova, dorna... Bet nieks nikumet anā ēr napasakē, kad īr pruotinga... Vo je dorno laikē, kuo napatarē, kad nētom ož Stapuona? Ēr kon ana vēina gal dabar nudērbtē tamē ūkie, kumet ronkas ēr kuojēs vākā īr sapončiuojēn. Pakuol napaaugs, nier kuo ni mēsītē kuokē nuors darba ēiškuotēis. Oušvienē na ēš tūm, katruos anūkus augēn... Vo ēr šin pavasari vuos na vuos priūdējē vīra, kad anuodom pamēškie paskērtā sklipieli idērbtom. Svetēma lēngvīau prisēprašītomi, alē kad gieda īr ētē pas svetēmus, kumet vēsē žēna, kad vīra tor dēkta kap jauti. Skaituos, kad mēškē dērb, bet oždērb mažā, kartās ni dounā naožtenk. Kēik kartu jau ējē pas mama ēr patievio pēningūm dounā skuolintē. Baisiausē, kad atēdoutē skuoluos vēs nier ēš kuo, ēr omžēnā gieda, kad abodo svēkē, dar

Žemaitē. Mukienēs Danutēs portēgrapējē

jaunē, nasogeb ni dounā ožsēdērbtē. Diel savēs nētom, bet vākūm gailo. Kad ēr šēndēin: palēka vīra, vakūm tieva, luovuo bagolēnti. Elēnā ni mintēs našuovē i galva mergatēs valondā kētā palēktē pri tieva. Nabūtom rekiejē tēptē vežēmātē smēltēnās mēška kelalēs, pati galietom ronkas ēr galva bēnt kēik paēlsintē. Alē kon če ēr šnekietē? Vīrs ni pērsta napajodintom diel vakūm, tēi galietom ožsēkriuoktē, a galvas notrūktē. No, rasiēt oušvienē priveizietom... Bet sogrižosē martē atskaitītom...

Ne, vākā pri anuos, tad ēr vēsē rūpesnē šalēp... Ēr džiaugsmā tēp pat... Jug na dounas ēiškuotē ana šēndēina pas mama ējē, vo paprašītē, kad isietom sava daržē rasuodna ēr anuos dalēi. Matā, vakar šēp na tēp Stapuons sklīpa daržou soarē. Ēr mama nuoriejē pamatītē jau ēšgējosē, ēš lēguonēnēs sogrižosē. Ēr dar toriejē slapta vēlti, kad galles nuors nedielē Danuta pri mamas palēktē... Bet va – ta nalēmta naujīna aple Valē... Ne, Danutā vēitas če nabibus. Jug kumet ana lēguonēnie diel gimdīma goliejē, Valē vēs pīka, kad mergelē vēsor prišnerkšt, kad vēsēms trokēn, po kuojuoms painiuojēs... Sožēnuojosi, kad Elēna ontruojē vāka laukas, kuo tik naprišnekiejē, anon ēr Stapuona gīvuolems prilīgēna... Skaudiejē Elēnā šērdēs, pasēkavuojuosi nu vēsūm ašaras braukē... Bet nikumet napagalvuojē Elena, kad Valē pati sau gīvenēma tēp sosēdarkis... Žēnuojē, kad Valē nabvēina, bet jug toriejē rimta žmuogo, sava būsēma vīra. Kuoki če bieda, kad vaikielis atsēras onkstiau? Ar mažā svietē tēp īr nutēkēn? Ēr žmuonis žēnuojē, kon to nu anūm dāsliepsi? Bet kuoks bova Valēs nešiuojēms!.. Elēna atsēmēn, kad dēinūm galē ana par pēlva sava kuoju nabmatē. Vo sesou atruodē tik soapvaliejosi, ligo pēnktamē mienesie būtom... Tou ēr mama, ēr sava Algī apgava. Jug tas ēr metrēkacējē ožvedē, mēsīldams, kad vāks īr anuo. Kam ta našluovie rimtam žmuogou? Žēnuojē, kad rodeni anon pašauks i armējē, bet Valiūnē tories vīra, vo anūm sūnielis – tieva...

– Kumet Valēs aplonkītē važiousēt? – paklausē muotinas, pri-

(Nukelta i 68 p.)

Žemaitē. Mukienēs Danutēs portēgrāpējē

(Atkelta iš 67 p.)

siesdama ont soula ēr taisīdamuos maitintē doktērelē.

– Kumēt?... – pratrūka muotina pruo ašaras. – Navāžiousio... Lai anon lonka doktērēis tievs.

– Vo kas... tas doktērēis tievs? – paklausē somēšosi Elēna.

– Tatā, kad žēnuotiuo dabar... Bet spiejo, kad Žadeikē Vincos. Vēsa praējosē vasara so anou vedžiuojies. Kad kap vēsē jaunē būtom draugavēn, alē kor tau.. Napasiedies mūsā nomūs, i šuokius nanuēs... Valē tik nertēni ont petiūm – ēr dingst abodo pamēnējūs vuos na vēsā naktēi. Aš tuoms

naktēmīs ni mēiguoti duorā nagalieju, balaukdama, basēklausīdama.. Lioubo gērdietē, kap sogrīžt parītio, pri darželē tuoruos šnēbždas ēr kvaknuo... Valē lioubo tēisē pasakītē: kas ons tau duo kavalierios, pēinbornis, muokikla bēngēs i miesta ēšvažious, ēr vēsas meilēs ēš galvuos ēšdolķies ar kēta sosēiškūos. Bet Valē tik joukies mon i akis: „Kon to, mama, sopronti? Nasopronti ēr nasoprasi...”

Tēp ašaras braukdama posbalsio goudies Mēknienē sava viresnējē doktērē.

– Kažēn, ar ons žēna, ar sožēnuos? Jug Valē senē so anou nabsosērašēnie... – soabejuojē Elēna.

– Nabsosērašēnie... Vo gal sosērašēnie?

Kas ton malagē gal žēnuotē? Kēik kartu miegēnau ēšklaustē, nu katruo laika ana nab vēina. Jug pastebiejau. Bet teisībēs nasožēnuojau. Itēkēna, kad nu Algē laukas.

Algis pērma karta atvažiava pas Mēknis žēmuos vēdorie. Bēngēs pruofošēnē muokikla, bova paskērtas dērbtē pri statību. Ož Valē bēnt metās augiesnis, pasēruodē tievams rimts ēr duors. Jug na vēins atvažiava, vo so sava šeimēninkās, miesta gīventuojēs, pas katrus kombari somdies. Tēi ligo pērslēs bova. Sosēpažēnēs so Valē par šuokius. Matā, ana tēp pat miestē darba sosēiškūojē. Vo jug bova istuojosi i tekni-koma, bet gava anon palēktē dieltuo, kad tēn muokītēis reikiejē daugiau, nego kaima muokiklas devintuo klasie, katruo Valē bova palēkta ontrēms metams... Mēknems pasēruodē, kad vaikis rimtā bova anūm doktēri isēveiziejēs. Jug naēšsēžadijē, sožēnuojēs, kad ana laukas...

Tuokēi prisēmēnēmā prabiega Mēkasēs atmintie, siedont šalēp Elēnas.

– Ēr kāp ana galiejē apgaudēnietē tuoki rimta vaiki, – viel pradiejē šnekietē Mēkasē ligo pati sau. – Bet je tieva, muotina apgaudēnietē, kas anā tas svetēms vaikis? Jug bova svetēms, nuors tēkriusē vēino luovo dalējuos... Jug artēma ēr milēma tēp naapgaudēnietē, nāimanuoms tuoks dalīks... Alē ēšēn, kad ēr muotiņa anā svetēma. Kas tumet nasvetēms? Ēr ēš kor tuoki medēnē tuos mergātēs šērdēs... Kap dabar reikies žmuonims i akis veizietē?...

Tēp basēgoudont vīrā ēš laukūm pri pēitu parējē. Elēna labiausē apsēdžiaugē, so-sētēkosi diedē Stanislouva, katros anon šērdingā pasveikēna. Abodo žēnuojē, kad tūs nomūs anoudom skērta ontra vēita – Elēna

Platelē. Strazdauskē Juona portēgrāpējē

puodokra, vo Stanisluovs – inomis, nuors ont anuo petiūm golē daugiausē virēšku ūkē darbūm.

Elēna, nunešosi i mammas luova ožmēgosē Laimutē, stuojujes pēitus patēiktē. Pēlstē i paliavuotus bliūdelius bolvīnē, padalējē šauštus, raikē douna... Sosieda vēsē aplink stala, kap ēr seniau, tik Elēna ont kieliu Danuta pasēsivadēna. Ruoduos, vēsē savē, bet tou patio karto ligo ēr svetēmē. Najauki bova ta tīla. Vēsē galvuojē aple ton pati, ēr vēsē toriejē kon pasakītē, tik ni vēins nasērīža pradietē kalbuos. Pruotingiauis pasēruodē besous diedē.

– Pasakīso muotrēškuoms naujīna: Maliauskē Ontuons nomēi sogrīža.

– Ta bēnt, – soklosa Mēkasē. – Ar abodo so Bronisē?

– Vēins. Bronisē palaiduojē Grūšlaukie. Jug natuolēi tas kolkuo-zos, kor abodo bova apsēgīvenēn. Numērē muotrēška nu viežē. Tad nalinksmē tabova Ontuonou paskotēnē metā. Vēins nabnuoriejē tēn būtē. Nutarē grīžtē pas patē. Tik bieda, kad pati anuo nabiprijem. Nagal duovēnuotē už tō, ka pabiega so Bruonisē ēš nomūm.

Ta naujīa ožguožē dēdlēiji Mēkasēs rūpesni diel doktērēis. Vēsa suoda žēnuojē aple Ontuona naēštēkēmībē sava muotrēškā. Vēsē smerkē Bronisē, kad so svetēmō vīro vedžiujōjēs, toriedama do paauglius sūnus ēr pasēlēguojosi vīra, nabsēkelonti ēš luovas. Žēnuomās, nateisēna ēr Ontuona. Jug nieks nieka nagaliejē prikēstē anuo patē, darbēninkē, nomūm rūpin-tuojē, augēnontē dvē doktērīs, kažēn ar dešimtēis metieliu so-laukosēs. Žēnē, kad toudo abodo vēina nakti dinga, vēsus apstolbēna. Ožvēs diel tuokē Bronisēs žingsnē. Jug ana palēka sava posvaikelius sūnus, dar muokiklas nabēngosius so paslē-ko tievo, katram nabibova nikuokiuos vēltēis ont kuojū atsēs-tuotē.

– No ēr kon dabar Ontuons mēslēj darītē? – ligo pati savēs paklausē Mēkasē.

– Tas ēr īr, kad naēšmana kon, – pradiejē pasakuotē Juons. – Atējē šēndēin, posbotelkē nešēns, i laukus pas brēgadas vīrus. Saka, patarkēt, vīrā, kor mon kreiptēis.

– Matīt, patariet, ēr posbotelkē atsēnešē. Jug prakvēpēs pa-rejē, – naēškētē naprikēšosi Mēkasē.

Bet vīrs nasopīka:

– Žēnuomās, patariem. Ēr posbotelkē ēšgieriem. Jog nanuvarīsi žmuogaus, i tuokē bieda papoulosē, par laukus. Sakuom, ek pas pērmēninka, prašīkis i darba. Kolkuožē atsēras kuokī nuors vēita, gal pri statību, gal mēkanēnīs dērbtovies. Jug galva ont petiūm tabori, ēr ronkas svēkas tabier. Darbo ožsējimsi, Bronisē apmērši. Rasiet, ēr tavuojē laikou biegot atslēs.

– Omžēna atēlsi, – atsēdoksiejē Mēkasē, prisēmīndama sava našlītēs metus, kumēt so Bronisē abēdvē kolkuoza karvēs mēlža. Sunkē bova metā. Tvardā aplēstē, pašara omžēnā trūka. Žēima karvēs nu šaltē apšarmuojosēs, pasēšiaušosēs, ikrētosēs šuonās. Vondēni anuoms gērditē ēš šolēnēs rekiejē viedrās nešiuotē. Pēi-na – kap katēna ašaru, vo pērmēninks vēs ūdējē, kad karvēs napriveizamas, kolkuozos plana naēšpēlda. Ēr viel muotrēška nubraukē ašara, tik šin karta na diel sava bieduos, vo mērosē draugē apgailiedama.

– No, no, – nabēštviērē Juons, – liaukēs ašaruojosi, vo viel isēsērgsi, viel reikies i lēguonēnē.

– Nabibus laika sērgtē, – ligo pats sau atētarē Stanisluovs. Anuo balsē nuskombiejē ēr bruolēšks priekaišts, ēr šiorkštuoka ožuojauta.

– Rēktom nuvažiuotē Valēs aplonkitē. Tik mon sunkē īr nu mergātiū atētrūktē. Oušvienē nanuor ēšlētē, vo Stapuono na-pasēkkliausi, – ligo pati sau prabēla Elēna.

Žemaitē. Mukienės Danutės portėgrapėjė

– Važioukēt, kad nuorēt. Aš ta jau nuvažiousio... – sokūkčiuojē muotina.

Bet nieks napatēkiejē tās žuodēs, žēnuodamē anuos meilē dok-tērēi.

– Nuvažiousi, – net šipteliejē Juons. – Ne tik nuvažiousi, bet dar ēr pas sosiedus nuēsi paprašītē, kad so mašinokē katras nuors tava doktēri so mergelē nomēi parvēžtom.

– Kokēi če dabar joukā? – isēterpē Stanisluovs. – Žēnuomās, ka nomēi. Kor jau anā – ar laukūs, ar ont grindēnē so vāko givētē? Parsēras nomēi, augins vāka. Rasiet pruota nuors kēik īgaus... Rasiet abēdvē pruotingesnēs pasēdarisētav... – grīžteliejē i sesēri.

Mēkasē tīliejē. Kon ana galiejē pasakītē? Baisi ēr šlikšti min-tēs kibuojē anā ont lēižovē gala, kumēt vēsē sosieda pri pēitu. Ana bova tuoki paprasta, bet tuoki bjauri, kad muotrēška vēs giedējuos garsē anon ēštartē. Juk tuo vāka galiejē ēr nabūtē! Ana pati būtom privertosi Valē, je būtom žēnuojosi... anuos ma-lagistēs. Kartās lioub pamēslītē, dielkuo pati Valē tuo napadarē, tuoki godri būdama? Vēsūs rēkalūs lioub viniuotē aplink pēršta ēr savus, ēr svetēmus. Ar mažā kas šēs laikās tēp bieduos atsēkrata? Dabar būtom jauna, vēina, givēntom sau ēr tievams ont spronda so vāko naatsēsīestom... Ēr tuos našluovies narēktom kēstē. Kuo Valē tēkiejuos, negi galvuojē, kad tas pēi-mou Vincos žanītēs anā pasiūluos? Vo je tuo tēkiejuos, kuo so kēto sosēpainiuojē, apgava nikou dieta žmuogo? Ak, pruotielī, pruotielī, ožēk nuors pavēišietē...

Pri pēitu stala, klausīdamuos bruolē ēr vīra pasakuojēma, jota kad ta mēslēs tērpst... Sviets pēlins grieka ēr biedūm, daug dēdiesniu, nego merguos vāks... Ēr apsēdžiaugē šērdie, kad pratīliejē, kad nieks naēš-gērda anuos pēktūm žuodiu. Jug galiejē anās ožtrauktē kuokē nuors nalaimē ēr ont sava nomūm... Ju vēsa laika žēnuojē, kad reikies so doktērē sosētēktē, vēskon duovēnuotē, vēsumet padietē. Tik tēp ēr tagali atvēstē žmuogo i pruota, tik gražioujo, tik mīliedams...

– Rītuom aštonta valonda kolkuoza sunkvēžēmis važioun i miesta kombikormas parvēžtē. Napramēiguok, nuvēs, – ligo šēp sau ēš-tarē Juons, kēldams nu stala. Mēkasē soprata, kad ons so šuoperio jau dēltuo īr sosētārēs.

Ana tīliejē, bet vēsēms bova aiško, kad pas doktēri važious.